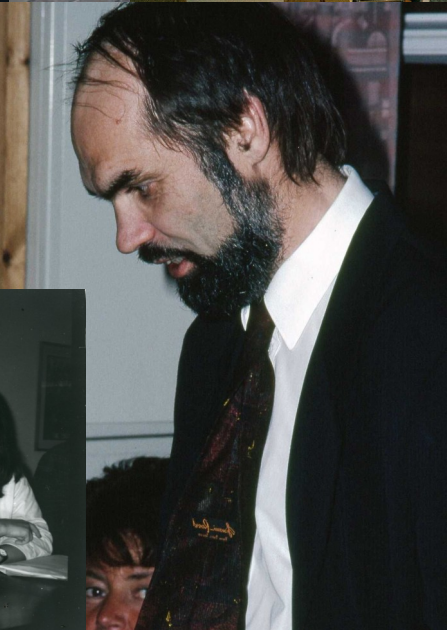


LLP—25 år  
Fra 1986—2012





## Landslaget for lokal- og privatarkiv, LLP - 25 år

Stiftet 06.09.1986 på et møte i Ås. Første ordinære landsmøte fant sted i Sogndal 23.05.1987

Jubileet markeres i Trondheim 24. og 25. april 2012.

I anledning 25-årsjubileet er tidligere ledere i LLP bedt om å skrive noen få ord om sin lederperiode, om utfordringene og minnene.

Alle årsmeldinger er tilgjengelige på LLPs hjemmesider, se [www.llp.no](http://www.llp.no) Der finner vi opplysninger om hvem som har sittet i styrer og utvalg og hva som er blitt gjort i de ulike periodene.

Historikken viser at det tar tid å bygge opp en slagkraftig interesseorganisasjon, men tidligere ledere og styrer har ved å bygge stein på stein bidratt til utviklingen av LLP.

LLP gikk allerede første året fra å være en organisasjon for privatarkiver til å bli en arkivorganisasjon for hele arkivsektoren. En organisasjon som med en stemme kan tale arkivenes sak på vegne av de mange små og noen store medlemsinstitusjoner. Et talerør som kan fronte utvikling av faglige standarder, en arkivpolitikk og utviklingsstrategier for fagfeltet. LLP har representert et faglig nettverk som har bidratt til profesjonalisering av arkivarbeidet. Nordisk samarbeid har helt fra starten i 1986 vært av stor betydning.

Men LLP har også betydd vennskap, faglige nettverk, opplevelser og studieturer.

### Ledere i LLP

1986 – 1989	Gudmund Moren
1989 – 1991	Gunnar Urtegaard
1991 – 1995	Arne Skivenes
1995 – 1996	Bjørn Bering (Delte vervet med Gunnar Urtegaard for to-årsperioden de var valgt for)
1996 – 1997	Gunnar Urtegaard (Delte vervet med Bjørn Bering for to-årsperioden de var valgt for)
1997 – 2002	Gudmund Valderhaug
2002 – 2003	Harriet Marie Terjesen, konstituert (05.12.2002 – 14.05.2003)
2003 – 2007	Marit Hosar ( 14.05.2003-01.06.2007)
2007 – 2009	Ellen Røsjø ( 01.06.2007-07.09 2009)
2009 – dd	Karin Gjelsten

## LLP 1986-89. Fra stiftelse til drift. Hvorfor og hvordan?

Av Gudmund Moren

September 1986, konstituerende møte for å knytte sammen aktører som på ulike måter arbeidet med å ta vare på lokale privatarkiv i Norge. Det var en sammensatt gruppe på 23 personer som benket seg i Ås rådhus. Fire personer kom fra Arkiverket, sju fra Opplandsarkivet/museer i Oppland. Ellers var fylkeskommunale og kommunale arkivordninger representert.

Bevaring og innsamling av privatarkiv sto allerede på dagsorden. Privatarkivinstittet ved Riksarkivet, flere fylkeskommuner og kommuner, museer og enkeltpersoner så at dette var et felt der mye var ugjort.

Det var ulike modeller og tilnæringsmåter. I Oppland hadde distriktshøgskolen noen år tidligere sammen med fylkeskommunen og museene etablert DRAO, "desentralisert regionalhistorisk arkiv i Oppland". I min forståelse står de nye distriktshøgskolene som viktige utløserer for det nye arkivarbeidet. DH-historikere ønsket å forske i lokal- og regionalhistorie, men det fantes få kilder, tilfeldig oppbevart, katalogisering svært mangelfull. OK, så får vi samle inn og bygge lokalarkiver!

Ikke alle arkivtiltakene som dukket opp på 1980-tallet var like desentraliserte som i Oppland. Det var vel bare i DRAO (som snart het Opplandsarkivet) at museene spilte en rolle. Det er interessant at flere av de nye arkivinstitusjonene dukket opp nær miljøer der det fantes høgskoler med historiestudier: Oppland, Nordland, Rogaland, Sogn og Fjordane.

Som representant for en av disse DH-skolene mente (og mener) jeg at det var et viktig prosjekt vi engasjerte oss i: å ta vare på, for å formidle, den lokale historien. Det fantes klare inspirasjonskilder. Svenske Sven Lindqvist hadde stilt parolen: "Grav der du står". For å skrive folkets historie måtte en ha tilgang til lokale kilder, private brev, arkiv etter lag og organisasjoner. Min kollega Tore Pryser tok alt på 1970-tallet initiativ til å starte et Arbeiderbevegelsens lokalarkiv i Lillehammer. På Toten økomuseum fulgte John Aage Gjestrum opp med sine brennende tanker om totalmuseet. Å kunne studere sine "Røtter" var viktig for å utvikle identitet og tilhørighet.

Mange av oss i gjengen som møttes på Ås, delte disse tankene. Det skapte en engasjert og energisk stemning. Vi trivdes sammen. Når vi våknet opp etter nattlige diskusjoner, greide vi faktisk også å definere noen arbeidsmål. I første omgang var det viktigste å finne ut hvem som arbeidet på feltet og trekke dem med i det nye LLP. Det ble sendt brev til alle kommunene i landet og til instanser vi visste drev på feltet. I april 1987 var det 58 medlemmer, tallet hadde steget til ca 100 ved årsmøtet 1988. Vi var da en suksess?



Gudmund Moren

Inspirert samvær på arkivfaglig grunnlag preget virksomheten de første åra. Seminarer og ekskursjoner, besøk hos vennskapsforeninger i Danmark og Sverige, førte oss sammen. Dette la et godt grunnlag for et mer målrettet og langsiktig arbeid: en samkatalog, basert på ny, elektronisk teknologi, men også for faglig skoling. Vi var bevisste at lagets ressurser var små, og følgende setning var viktig å få med i den første arbeidsplanen: "Styrets arbeid er frivillig og ulønnet, og i dette ligger det åpenbare begrensninger i forhold til arbeidsoppgavene." Samtidig forventet vi på sikt offentlig støtte til arbeidet vi hadde startet. Allerede i 1987 kunne vi glede oss over at Kulturrådet støttet driften av det nye laget med 15 tusen kroner. Vi var på veg.



Deltakerne på LLPs første ordinære landsmøte i 1987. Landsmøtet ble arrangert i Sogndal med Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane som vertsskap. Foto: Marit Hosar

## LLP er 25 år. Felles standardar og EDB i arkivarbeidet

Av Gunnar Urtegaard

Eg var leiar kring 1990 og kring 1996. 25 år har gått, også for meg.

Eg vart litt nostalgisk då eg las gjennom årsmeldingar frå den tida. Nostalgisk og takksam. Gode minne, gode vener, glød, engasjement, store utfordringar og fine opplevingar. Eg minnest nattbading i Fevik, seifiske i Saltstraumen. Fersk sei som krulla seg på varmen i fjøresteinane. Saltstraumen rulla voldsomt gjennom sundet. Nattlyset la seg skrått over unge, nyfrelste og nattaktive arkivarar. Eg minnest musereiret Hermund Kleppa viste på lysbilete gang etter gang. Eg minnest sølvkre. Dette var før Powerpoint. Folk teikna figurar i lufta med fingrane.

Pc-en kom kring 1984. Internett kring 1995. Det norske arkivlandskapet vart heilt omforma. Nye institusjonar vart etablert mest årleg. Faglege utfordringar stod i kø. Me jobba med vedtekter for lokalhistoriske arkiv, avtalar for mottak av materiale, felles standardar, meldingsblad, serieregistrering av foto, nettverksbygging og mykje meir. Men kva hugsar eg best? Jau, dei digitale muligheitene.

LLP sette ned eit EDB-utval. Den gongen heitte det EDB med store bokstavar. Hugsar ein eldre mann uttalte det svært varsamt - med lange mellomrom: E....D.....B.

Skulle me ha eit felles program for å registrera privatarkiv på edb? Skulle me kanskje ha det same for kommunale arkiv og? Kva med statlege arkiv. Kunne dei passa inn i same systemet? Elles var alle arkiv og arkivarar så ulike at alle helst måtte ha kvar sitt?

Eit utval fekk i oppgåve å sjå nærare på krav og retningsliner for eit felles system for å registrera privatarkiv og kommunale arkiv. Bjørn Bering var sekretær og førte mykje av teksten i pennen. Høyringsrunden gav gode tilbakemeldingar. No måtte programmet lagast og ein såg seg rundt etter pengar. Redninga vart Norsk kulturråd. Systemet fekk namnet Asta og var klart til bruk i 1995 som felles system og felles standard for alle typar arkiv i landet. Eg hugsar godt møtet med Riksarkivet som og jobba med krav til system for statlege arkiv. Me slo ressursane saman og gjorde eit klokt val. Stiftinga Asta vart etablert i 1995 og tok over ansvaret.

Etter at Asta var ferdig vart Internettutvalet skipa. LLP fekk sine første nettsider i 1995 og det var tidleg.

Ei anna sak eg hugsar godt var tankar om ein samla norsk arkivstatistikk. LLP hadde trong for slik statistikk for å synleggjera arkivlandskapet utanfor arkivverket. Ein ville dokumentera den utviklinga som fann stad og få betre grunnlag for strategiske val.

Bjørn og eg snakka om dette og hadde møte med Riksarkivet. Dei såg nok meir problem enn nytte med dette den gongen. Saka vart lagt på is. Slik samla norsk arkivstatistikk kom i 2009 etter initiativ frå ABM-utvikling. Den saka tok 15 år.

Utover i 1990-åra vart det etablert godt samarbeid med Riksarkivaren, NKKM/NMU og Norsk lokalhistorisk institutt. Det var viktig for arbeidet til LLP.

I dag er mange av dei initiativa som vart tekne den gongen, løfta vidare. Dei utgjer ein del av grunnlaget for stoda i dag. Asta er i dag basis for Arkivportalen, for appar på mobiltelefonen, for digitaliserte kopiar og for norsk arkivmateriale i Europeana. Brukarane kan ha direkte dialog med arkivinstitusjonane, dei kan tinga materiale og dei kan hjelpa institusjonane med å registra opplysningar om materialet. Internett har gjort dette mogeleg. Det viktigaste av alt: Arkivportalen opnar tilgang til alle typar materiale og alle har tilgang. Det er demokrati i det.

25 år med LLP har omforma og fornya arkivfeltet og arkivfaget. Det har ført med seg nye tankar og naudsynt innovasjon til arkivarbeidet. Kjekk tid.

Gunnar Urtegaard er den eneste lederen som har sittet i to ulike perioder. Foto: Marit Hosar



Noen av deltakerne frå landsmøtet til LLP i Saltstraumen i 1989. Hermund Kleppa saman med Marit Hosar og Vigdis Bjørhovde. Ukjent fotograf

## ASTA – et viktig verktøy for arkivene

Av Arne Skivenes

Jeg var leder for LLP i 4 år, fra 1991 til 1995. Om jeg skal lage kortversjonen av min oppsummering, kan det gjøres med ett ord: Asta. I løpet av 90-tallets første halvdel gikk Asta fra å være en ide til en defacto standard for arkivbeskrivelse i Norge med en god organisering rundt. Dette var mitt hovedfokus denne tiden.

Det var min forgjenger Gunnar Urtegård som initierte dette gjennom oppnevning av et edb-utvalg som skulle se på kravspesifikasjon for et edb-program til å registrere privatarkiver. Jeg var med i dette utvalget fra starten og hadde det med meg da jeg overtok som LLP-leder. Jeg hadde på det tidspunkt fått endret mandatet til å omfatte både kommunale og private arkiver.

Etter en for øvrig svært positiv høringsrunde uttalte Riksarkivet at med noen tilpasninger kunne dette også brukes på statlige arkiver. Vi gikk en runde for å få med oss disse endringene, det tok ett år, og det var et vel anvendt år. Det skaffet oss ett felles program og ansatser til felles metode i arkivarbeidet. Jeg er glad for å kunne si at en del av de elementene jeg brakte inn i dette hopehavet utfra erfaringer ved Bergen Byarkiv er blitt bestanddeler i programmet: Aksesjons- og tilvekst-modulen, allment arkivskjema, prinsipper for kategoribruk, med mer. Vi endte ut med et ferdig program i 1994.



Fylkeskontaktmøtet i 1992 i Oslo. Foto:Marit Hosar

Og hva så? Flere mente at nå var prosjektet over og kunne legges ned. Jeg så behovet for en organisasjon som kunne foreta veiledning, videreutvikling og vedlikehold. Formelle hensyn gjorde det umulig for Arkivverket å inngå i noe organisert samrøre omkring dette, men vi gjorde det slik at Stiftelsen Asta ble opprettet av LLP i 1995 i forståelse med Arkivverket, at styret ble valgt med like mange medlemmer fra LLP og Arkivverket, at formannsvervet alternerte og at dette var en arena for likeverdig samarbeid.



Og jeg våger den påstand at Asta er en arena for samarbeid der Arkivverket og arkivmiljøet utenfor – gjennom LLP – har et likeverdig forhold. Trolig den eneste.

Etter at jeg var ute av LLPs styre, fortsatte jeg som en av LLPs styrerepresentanter frem til år 2000 og var avvekslende leder og nestleder. Underveis ble det en del støy rundt forsøk fra deler av Arkivverket på at Arkivverket skulle skifte ut Asta med et svensk program. Dette ble avverget og resultatet ble Asta på ny plattform, Asta5. Og vi har fremdeles ett felles registreringsprogram i Norge.

Jeg husker også tilbake på LLP-arbeid for å etablere tydeligere forbindelser til det kommunale arkivmiljøet i form av fagseksjon og KAI-ledermøter, men om jeg skal være ubeskjeden nok til å peke på et felt der både jeg og LLP har satt spor, så peker jeg på Asta. Jeg var langt fra alene om dette, men jeg var ofte den som pekte ut retningen.



Fra venstre: Gudmund Valderhaug, Brita Jordal, Arne Skivenes, Ellen Røsjø, Steinar Marvik og Marit Hosar. Foto: Svein Fygle



Noen av styremedlemmene i Arne Skivenes lederperiode; Solveig Halvorsen, Ingrid Skjøteskift og Steinar Marvik. Foto: Marit Hosar

## Økt driftsstøtte og opprettelse av stiftelsen ASTA

Av Bjørn Bering

På årsmøtet 16.3.1995 ble Gunnar Urtegaard og Bjørn Bering valgt til å dele på ledervervet for to år. Forutsetningen var at Bering fungerte som leder første året og Urtegaard andre året.

### Stiftelsen Asta ble opprettet:

I 1995 var oppgaver med informasjonssystemet Asta klart prioritert, med to hovedmål:

- a) Planlegging, finansiering og igangsetting av prosjekt for innføring av Asta. Målet ble formulert slik: "å etablere en informasjonsteknologisk infrastruktur for arkiver i Norge ved hjelp av systemet Asta." Målgruppen var i første rekke LLPs medlemsinstitusjoner.
- b) Opprettelse av Asta-stiftelsen. Arbeidet med Asta var prosjektorganisert fram til LLP opprettet stiftelsen i 1995.

Urtegaard og Bering fikk anledning til å presentere planene for et samlet Norsk Kulturråd, som tidligere hadde finansiert både arbeidet med kravspesifikasjon av Asta og selv programmeringen av første versjon. Kulturrådet stilte kr. 200 000 til disposisjon i 1995, som både skulle delfinansiere innføringsprosjektet og dessuten dekke stiftelseskapitalen for stiftelsen. LLP styre ved leder (Bering) sendte søknad om opprettelse av stiftelsen Asta, som ble registrert høsten 1995. Stiftelsens styre ble sammensatt i henhold til avtale med Riksarkivaren, og med Arne Skivenes som første styreleder.

Asta prosjektet ble i 1995 fulgt opp med informasjon og markedsføring, og det ble holdt tre Asta kurs for LLPs medlemmer med til sammen 58 deltagere. Dette medvirket til at Asta var tatt i bruk i 40 institusjoner, derav 30 av LLPs medlemsinstitusjoner, allerede i stiftelsens første år.



Fra en utflukt under LLPs møte i Mo i Rana. Ukjent fotograf

**Økt driftsstøtte:**

Det hadde i flere år vært et mål for LLP å få en driftsstøtte som kunne sikre et fast sekretariat. Støtten i 1995 var som for året før (kr. 85 000), men styret søkte om kr. 400 000 for 1996. Resultatet ble en økning til kr. 145 000.

**Prosjekt LLP/EU:**

LLP fikk kr. 75 000 av Norsk kulturråd som støtte til å registrere arkiv etter lokale og regionale ledd i organisasjoner knyttet til EU-striden fram mot 1994, og utforme tilbud om bevaring av arkivene i arkivinstitusjoner landet over. Prosjektet ble satt ut til Opplandsarkivet avd. Maihaugen, som i november leverte sluttrapport til LLPs styre og Kulturrådet.

**Annet:**

- LLP hadde 166 betalende medlemmer, som var en økning på ca. 11 % i forhold til 1994; målet var en økning på 20 %.
- LLP deltok på en rekke konferanser og møter med ulike samarbeidspartnere, og gjennomførte flere tiltak som styrket LLPs forbindelser med Riksarkivaren, Kulturdepartementet, Norsk kulturråd, Norsk Museumsutvikling, Kulturvernets fellesorganisasjon, Norsk Arkivråd og dessuten med søsterorganisasjonene i Norden.
- Årsmøteseminar "Kulturarven på elektronisk torg" ble forberedt i samarbeid med Norsk kulturråd og med departementet.
- LLP deltok i samarbeidsprosjektet "Fotoregistrering på serienivå".
- LLPs samarbeid med Norsk Arkivråd og Riksarkivaren om utdanningstilbud på arkivområdet.
- LLPs kommunale utvalg arrangerte seminar om forslaget til standard for kommunalt sak/arkivsystem (KOARK).
- LLPs internettutvalg opprettet i 1995 LLPs første nettsider (www).
- LLP deltok i redaksjonen for Lokalhistorisk Magasin, som kom ut med tre nummer i 1995.

1995 ble gjennombruddsåret for ASTA-prosjektet, med LLPs etablering av stiftelsen ASTA og med innføring av systemet i et større antall institusjoner i alle deler av landet.



Fra AFS-studietur til USA og Canada i 1998. Fra Norge deltok bl.a. Frode Kristiansen, Marit Hosar, Tove Pedersen og Bjørn Bering  
Ukjent fotograf

## Arkivlandskapet utanfor

Av Gudmund Valderhaug

Kjeldene til dette stykket er to powerpointar til innlegg eg heldt som LLP-leiar. Det første tok for seg LLPs opplæringsprogram, seinare kompetanseprogrammet, og vart halde på fylkeskontaktmøtet hausten 1999. Det andre handlar om ABM-meldinga og skriv seg frå landsmøtet i Mo i Rana i 2000.

Då eg tok over som LLP-leiar, var det i ein organisasjon som etter mi oppfatning mangla ei klar hovudoppgåve. Tidlegare på 90-talet hadde organisasjonen arbeida målretta for å få utvikla ASTA og etablere samarbeid med Riksarkivaren om dette. Då eg vart leiar, var målet nådd; første versjon av ASTA var i bruk i institusjonane og det var etablert ein organisasjon for å drifte og vidareutvikle verktøyet. Eit anna mål var også nådd: LLP hadde kjempa seg til ein plass blant organisasjonane som fekk tilskot over statsbudsjettet, noko som var eit teikn på at landslaget hadde blitt ein respektert aktør på arkivfeltet.

Eg opplevde mangelen på ei klar hovudoppgåve som ei utfordring. Eg meinte – og meiner framleis – at ein organisasjon må forsvare sin eksistens med å gi noko tilbake til medlemene, noko som desse opplever som nyttig og verdifullt. LLPs medlemmer var ei blanda gruppe: lokalkarkiv, IKAer, by- og fylkesarkiv, museum, kommunar og eit par statsarkiv – fanst det felles interesser og behov hos desse som LLP kunne ta utgangspunkt i, prioritere og arbeide med? Styremøtet i september 1997 gjennomførte difor ei idédugnad om ein strategisk plan for LLP – "Arkiv 2002" – der desse spørsmåla vart drøfta. Eit viktig mål i denne strategiplanen var å synleggjere og fremje interessene til arkivinstitusjonane utanfor det statlege Arkivverket. Som eit ledd i synleggjeringa sette styret i gang ei relativ stor kartlegging av det institusjonslandskapet som sokna til LLP, med to uttalte mål: å markera arkiva i kulturpolitisk samanheng, og på sikt bli dokumentert i norsk kulturstatistikk. Kartlegginga gav oss viktig ny kunnskap om arkivlandskapet; den dokumenterte både styrkar og veikskapar ved dei ikkje-statlege institusjonane som arbeida med arkivbevaring: dei forvalta ein stor og viktig arkivbestand, særleg på privatarkivfeltet (og det var her at det store omfanget av privatarkiv i musea vart synleggjort før første gong), men mange institusjonar mangla ressursar og kompetanse.

Dette var ein del av bakgrunnen til at LLPs opplæringsprogram vart sett ei gang. Den strategiske planen slo fast at "LLP skal utvikle eit allsidig tilbod for medlemene. Dette skal m.a. omfatte kurs i etablering og drift av arkiv og den arkivfaglege opplæringa av tilsette i institusjonane". Det første konkrete resultatet av opplæringsprogrammet var kursheftet "Lokalt arkivarbeid" som seinare vart følgd opp med tilsvarande opplegg for arkivarbeid i museum og bibliotek. Men desse tiltaka var berre det første steget; målet var eit opplæringsprogram for tilsette i "arkiv- og depotinstitusjonar" som skulle bidra til ei "fagleg styrking av institusjonane, etablere felles faglege normer for arbeidet, byggje nettverk og styrke den faglege debatten". Tanken var å utvikle grundige kursopplegg rundt emnemodular som innsyn i arkiv, administrasjonshistorie og proveniens i kommunal og privat sektor, arkivordning og beskriving, bevaring og kassasjon og arkivformidling. Snart vart opplæringsprogrammet omdøpt til kompetanseprogrammet,

det var søkt – og innvilga – midlar frå Riksarkivaren og Kulturrådet, og det vart sett i gang fleire delprosjekt for å utvikle fagleg innhald til emnemodulane.

Arbeidet med et kompetanseprogram, utvikling av kursmoduler og arbeid med en studieplan ble igangsatt i Gudmund Valderhaugs lederperiode. Studieplanen var ferdig i 2005.



I 1999 kom ABM-meldinga – stortingsmeldinga om "arkiv, bibliotek og museum i ei IKT-tid" – som vart ein viktig premissgivar for LLPs arbeid dei komande par åra. Meldinga lanserte "ABM-tenkinga", som gjekk ut på at arkiv, bibliotek og museum har ei felles oppgåve i å "forvalta materiale frå, og formidla kunnskap om, nær og fjern fortid" og ei felles forplikting til å samfunnsborgarane gi lik rett til informasjon og kunnskap som eit vilkår for eit levande demokrati. Eit viktig tiltak for å leve opp til denne forpliktinga var å drive aktiv formidling med hjelp av IKT. Stortingsmeldinga gav etter vår oppfatning ei god framstilling av den samfunnsmessige funksjonen til arkiv: demokrati, rettstryggleik, historisk kunnskap, ei prinsipiell avklaring av tilhøvet mellom arkivvern og personvern og eit bidrag til å synleggjere problema kring bevaring av elektroniske arkiv. Den sette arkiva på det politiske sakskartet, men hadde vesentlege veikskapar: Den gav t.d. inntrykk av at privatarkivarbeidet stort sett gjekk føre seg i Arkivverket, sjølv om LLP-kartlegginga hadde vist at våre medlemsintitusjonar oppbevart dobbelt så mykje privatarkiv som Arkivverket. Samtidig vart bevaringssituasjonen for kommunale arkiv blir behandla svært overflatisk (noko som vi kanskje ser spora etter i Riksrevisjonens rapport?). Som det heiter i powerpointen min: "Overfokuseringa på det statlege Arkivverket fører til at meldinga ikkje maktar å formulere ein samla strategi for arkivvern på statleg, kommunal og privat sektor [og den] behandlar difor ikkje den rolla som dei fylkeskommunale og kommunale forvaltningsnivåa kan ha i arkivbevaringa (i motsetning til museum og biblioteksektorane)". For LLP måtte det difor bli "tvingande nødvendig å korrigere manglane i meldinga!!!"

ABM-meldinga foreslo også opprettinga av ABM-utvikling, som no i 2012 framstår som eit spennande tiltak som nokre sterke sektoraktørar diverre klarte å ta livet av. LLP støtta opprettinga av ABM-utvikling, "på vilkår av ei reell jamstilling av dei tre sektorane" og føresette at Riksarkivaren held fram som tilsynsmyndighet for offentlege arkiv og som

statleg depot. I dag angrar eg på at eg ikkje foreslo at LLP skulle gå inn for at Riksarkivarens tilsynsoppgåver vart overført til ABM-utvikling. Det er ikkje sikkert at eg hadde fått LLP med meg i dette, men det hadde vore forsøket verdt.

I løpet av dei åra eg fungerte som LLP-leiar hadde organisasjonen utvikla seg til ein arkivpolitisk aktør med klare standpunkt, som på fleire felt stod i motsetning til Riksarkivarens haldningar. Då eg gjekk av som LLP-leiar ved årsskiftet 2002/03 for å bli avdelingsdirektør i ABM-utvikling, hadde eg difor med meg ein arkivpolitisk bagasje som kom til å påverke satsingane i den nye institusjonen. Men det er ei anna historie.



Gudmund Valderhaug og resten av LLPs seminardeltakelse på busstur i Mo i Rana.

Foto: Ukjent fotograf

## Frå røde driftstall til ny giv

Av Harriet Marie Terjesen

Første post på agendaen som konstituert leder var å få inngående oversikt over pågående aktiviteter og økonomien. Gjennomgangen av den økonomiske situasjonen var nedslående da LLP hadde røde driftstall. Grunnet mottatte midler til prosjektet Kompetanseprogrammet, var heldigvis ikke båndlinja rød.

Aktiviteten til LLP var høy, og nye fordyrende organisatoriske grep var innført ved opprettelsen av fagseksjonene. Økonomistyringen var vanskeliggjort ved at det i budsjett og regnskap ikke var skilt godt nok mellom drifts- og prosjektmidler. Det første tiltaket var å få bygd opp funksjonelle kontostrenger hvor dette skillet ble tydeligere. Dessuten var en justering av budsjettet en nødvendig. Økonomireglementet ble revidert, men i tillegg måtte utgiftene reduseres. Så styret besluttet å innføre telefonmøter når det var mulig. Ellers skulle alle møter avholdes til lavkostpris. Et reisereglement ble vedtatt, hvor blant annet de fastsatte oppholdsrefusjonene var lavere enn statens satser. Sistnevnte styrevedtak skapte en del uro i etterkant.

Inntektssiden var også viktig, og det var stor enighet om at en viktig inntektskilde var å arrangere seminarer. I tillegg ble alle arkivinstitusjonene invitert til å gi en økonomisk gave til organisasjonen. Dette forslaget stilte de aller fleste virksomhetslederne seg positive til, og LLP mottok mange pengegaver.

Det flerårige prosjektet Kompetanseprogrammet hadde flere delprosjekter. På vårparten 2003 ble delprosjektet Arkiv i museum ferdigstilt. Manus til et eget hefte ble trykt. I tillegg ble et kursopplegg utarbeidet. I april ble det første kurset avholdt – "Kurs for museumsansatte med ansvar for arkiv". LLP arrangerte også et seminar om bevaringsplaner for privatarkiv. Dessuten var organisasjonen medarrangør for Det første norske arkivmøtet, som ble avholdt i Stavanger i forkant av årsmøtet i 2003.



Harriet Marie Terjesen tok på seg lederansvaret da Gudmund Valderhaug fikk stilling i ABM-utvikling.

\*\*\*\*\*

Tre kurshefter ble utarbeidet som en del av kompetanseprogrammet. Mange kurs er avholdt.



## Utviklingsmidler til arkivarbeid – en ny tid for LLP

Av Marit Hosar

Arkivpolitikk, privatarkiver, elektroniske arkiver, minoriteter, studieplan og utdanningstilbud og organisasjonsutvikling er stikkord for arbeidet i LLP de årene jeg satt som leder. Stor aktivitet og mye dugnadsarbeid. Fra bankerott til fondsmidler. Og krav om en arkivmelding som kunne stake ut en nasjonal arkivpolitikk. Sekretariatet ble flyttet til Oslo.

Aktiviteten var stor og omfattende. Årsmeldingene er tilgjengelig på LLPs hjemmesider og forteller om aktiviteten de årene jeg satt som leder. Jeg vil derfor peke på noen hovedoppgaver og hvilke forventninger vi arbeidet ut i fra.

LLP er bygd opp sakte men sikkert fra 1986. Nye styreverv tok over oppgavene som forrige styre leverte fra seg. Flere nye oppgaver ble satt på dagsorden i min styreperiode. Som leder tok jeg over utviklingen av kompetanseprogrammet og arbeidet med studieplanen. Studieplanen ble fullført i 2005, ført i pennen av Egil Nysæter. Deretter begynte arbeidet mot universitet og høyskoler for å "selge inn" de ulike studietilbudene. I dag ser vi resultatet etter flere års arbeid og påvirkning for å få til en utdanning i arkivkunnskap. Høgskolene i Lillehammer, Oslo/Akershus og Universitetet i Oslo tilbyr ulike arkivfag. LLP har spilt en rolle i arbeidet.



Noen av kursdeltakerne på kurset "Privatarkivarbeid i museene"

Min første to år som leder var klart preget av at LLP i realiteten var konkurs. Prosjektmidler var brukt til å dekke driftunderskudd. En hovedoppgave var derfor å få økonomien på fote og ha en klar styring med utgifter. Harriet Marie Terjesen hadde startet snuoperasjonen og denne ble videreført de kommende årene. Seminarer og kurs skaffet viktige tilskudd. LLPs sekretær var sykmeldt i lengre perioder, og utgifter ble spart. I løpet av to år var underskuddet hentet inn og midlene ført tilbake til prosjektene. Og i løpet av de siste to årene ble det bygd opp en fondskapital for å ha noe i reserve til viktige oppgaver. Dugnadsinnsatsen til styret og enkelte utvalg var formidabel.

Etableringen av ABM-utvikling fikk stor betydning for LLP og hele arkivsektoren. Endelig var det en aktør med ansvar for utviklingsoppgaver innen hele ABM-feltet. Museum- og



biblioteksfeltet hadde fra før sine utviklingsorganer, men for arkivfeltet var det før 2003 ingen som hadde ansvar for utviklingsoppgavene. ABM-utvikling ble på kort tid en viktig samarbeidspart og medarrangør ved flere fagseminarer. De ga viktig økonomiske bidrag til flere utviklingsprosjekter LLP søkte støtte til. I 2004 ga de støtte til et samarbeidsprosjekt for håndtering av elektroniske arkiver, E-arkivsamarbeidet med Jan Tore Helle som prosjektleder. I 2006 kom OpenARMs i gang med Petter Waage som prosjektleder. Prosjektet Minoriteter i offentlige arkiver ble initiert av styret i LLP i 2005, finansiering til et forprosjekt og et hovedprosjekt ble skaffet med midler fra Norsk kulturråd, ABM-utvikling, Troms fylkeskommune og Nordreisa kommune. Kaisa Maliniemi ble ansatt til å gjennomføre prosjektet.

Det ble også satt søkelys på arkivformidlingen. Gjennom seminarer, etableringen av et nordisk nettverk og med Arkivenes dag der LLP samarbeidet med ABM-utvikling og Riksarkivaren om felles tema og profilering.

Det første norske arkivmøtet ble arrangert i 2003 og fra da er møtet arrangert hvert annet år. Arkivmøtet er et samarbeid mellom Riksarkivaren, NA, KAF, LLP og ABM-utvikling/Norsk kulturråd.

Med endringer i arkivoppgavene og i arkivlandskapet kom ønsket om å se nærmere på organisasjonsstrukturen. De tre arkivorganisasjonen NA, KAF og LLP nedsatte i 2005 et utvalg som skulle drøfte samarbeid og se på muligheten for en felles arkivorganisasjon. Riksarkivaren avga Tor Breivik som sekretær for utvalget og ABM-utvikling ga støtte til utredningsarbeidet. Utredningen ble lagt fram for landsmøtet i 2007.

I min lederperiode ble det lagt stor vekt på det arkivpolitiske arbeidet. LLP kom med flere høringsuttalser bl.a. om St.meld. 48 (2002 -2003) Kulturmeldingen, Nysæterutvalgets innstilling, Kulturloven og statsbudsjettene. LLP møtte Stortingets Familie og kulturkomité og Kirke- og kulturdepartementet. Kravet om støtteordninger for privatarkiver og en arkivutredning ble fremmet ved flere anledninger.



Deltakerne fra de tre arkivorganisasjonen NA, KAF og LLP var på studietur til Skotland for å få høre om hvordan arkivorganisasjonene der fungerer.  
Foto: Marit Hosar

## Statlige virkemidler og minoriteter

Av Ellen Røsjø

I denne perioden var vi opptatt av å få statlige virkemidler for arkivfeltet og av ABM-utviklings rolle i dette. Særlig vekt la LLP på behovet for iverksetting av en støtteordning for privatarkiv, behovet for øremerkede midler til digitalisering i hele arkivsektoren og behovet for en arkivutredning. Vi drev lobbying og ga innspill til statsbudsjettet, i møte med statssekretær Ingebrigtsen i Kirke- og kulturdepartementet og i brev til KKD og i møte med Stortingets familie- og kulturkomité. Jeg fulgt opp med et avisinnlegg om privatarkivfeltet i Aftenposten 17. november 2008 "Bare samfunnsdokumentasjon fra det offentlige?". Vi fikk også til et oppslag i Klassekampen 11.03.2009 om bevaring av bedriftsarkiv med utgangspunkt i oppslag om nedlegging av Fundo Wheels AS. I 2009 holdt jeg innlegg på kulturminister Giskes kulturloftet II-konferanse. Vi ga uttalelser til Digitaliseringsmeldinga, høring om ABM-utvikling, Museumsmeldinga og Kulturloftet og var i møte med leder for Familie- og kulturkomiteen Brit Hildeng om Digitaliseringsmeldinga 12.05.2009. LLP foreslo også en forskriftsendring om arkivinstitusjoners rett til å avgjøre innsynssøknader i eget materiale som ble sendt på høring av Justisdepartementet, men ikke tatt til følge.



Ellen Røsjø og Bente Jensen, representant fra ODA, Organisasjonen for danske arkiver, under Det norske arkivmøtet i Tromsø i 2011

Vi førte forhandlinger med Norsk arkivråd og Kommunalt arkivfaglig forum (fem møter juni – desember 2007) om en sammenslåing av de tre arkivorganisasjonene. Solveig Halvorsen (Arbark) og jeg førte forhandlingene som var vanskelige. Modellen vi presenterte nådde ikke godt nok ut i organisasjonen. Derfor kan vi oppsummere at forslaget om sammenslåing var for prematurt til å gå gjennom på landsmøtet. Vårt møte lå først i løypa, men det samme kunne senere skjedd på Norsk arkivråds generalforsamling. Vi fulgte opp samarbeidet ved å gi et felles innspill til ABM-utvikling for at et arkivfaglig tidsskrift kunne komme i gang.

Prosjektet Minoriteter i offentlige arkiver var LLPs initiativ og gikk over tre år med økonomisk støtte fra Norsk Kulturråd, ABM-utvikling, Troms fylkeskommune og Nordreisa kommune. Målet var å gi kunnskap om minoritetenes plass i arkivene, da med særlig vekt på kvener og samer. Prosjektet gjorde interessante og overraskende funn ved gjennomgang av arkivmateriale og ble møtt med stor interesse blant lokalbefolkning og lokale media i Vest-Finnmark. Prosjektleder Kaisa Maliniemi publiserte en artikkel i *Archival Science* Volume 9, Numbers 1-2 / June, 2009.

Det ble høsten 2007 gjennomført et delstudium i Arkivbevaring og arkivbeskrivelse, ved Universitetet i Oslo, basert på LLPs studieplan. Formidlingutvalget arbeidet med studieplan og pensumsliste for et Arkivformidlingsstudium for historiske arkiver og jobba med å få i stand et deltidsstudium innen arkivformidling ved Universitet eller Høgskole. LLP arrangerte en rundebordskonferanse om arkivutdanning i Norge og Russland i samarbeid med European University i St. Petersburg 27.04. – 01.05.2008.

Arbeidet med fellestiltak for profilering av Arkivdagen i Norge ble utvikla i samarbeid mellom LLP, ABM-utvikling og Riksarkivet. LLP fikk i 2008 midler fra ABM-u til etablering av et nasjonalt nettverk i arkivformidling og en blogg.

Vi hadde et møte med Riksrevisjonen om forvaltningsrevisjon av arkivområdet 27.08.2009 og omfattende e-postkorrespondanse etterpå. Intervjuet ble godkjent, men ikke gjengitt i rapporten. Oppfølgingen etterpå har dessverre ikke tatt opp våre viktigste påpekninger.

LLP fulgte opp arbeidet med Stiftelsen Asta der LLP og Riksarkivet har et nært samarbeid, med bl.a. utviklinga av ASTA 5.0.



De tre siste lederne i LLP. Marit Hosar, Karin Gjelsten og Ellen Røsjø deltok på det siste møtet i styringsgruppa for prosjektet Minoriteter i offentlige arkiver, Tromsø

## Samarbeid i fokus

Av Karin Gjelsten

Jeg har vært styreleder i LLP siden 8. september 2009. Min arbeidsplass er ved Bergen byarkiv, og LLPs ble sekretariatet flyttet hit fra Oslo den 1. mars 2010. Sekretariatet består av en sekretær i 60 % stilling og styreleder i 20 % stilling. Det nye sekretariatet har lagt ned mye arbeid i å oppdatere medlemsregistret, være aktiv på Facebook og utarbeide nye internettsider. Fra denne perioden ønsker jeg å fremheve følgende fem sentrale arkivfaglige – eller arkivpolitiske områder:

*Først* at alt vil jeg nevne "Minoritetsprosjektet". Etter fire år som forskningsprosjekt, driftet av LLP, kom utgivelsen av boken til Kaisa Jaohanna Maliniemi høsten 2010 "Hva arkivene skjulte. En undersøkelse av kvensk og samisk i offentlige arkiver i Kistrand (Porsanger) og Nordreisa 1865 - 1948." Dette er et unikt arbeid også i internasjonal sammenheng, da det aldri tidligere har vært gjennomført slike arkivfaglige undersøkelser der en teoretisk ramme spesielt knyttet til minoriteter er knyttet til prosjektet.

Som *område nummer to* vil jeg trekke fram at midler fra OpenArms-prosjektet ble overført til DIAS-prosjektet ("Digital arkivpakkestruktur"), Høgskolen i Oslo og Akershus, Forskningsutvalget. DIAS-prosjektet tar sikte på å skaffe det norske arkivmiljøet et depotforvaltningssystem, i tråd med intensjonene i OpenArms-prosjektet. LLPs styreleder er med i prosjektets styringsgruppe, og leder av kommunal fagseksjon sitter i referansegruppen.

*Område nummer tre* er arbeidet med å produsere en håndbok om fylkeskommunal administrasjonshistorie. En prosjektgruppe har allerede lagt ned mye arbeid i planarbeid og gjennomføring. Dette er et unikt arbeid som mange vil ha nytte og glede av. Arbeidet er i ferd med å bli tilført nytt liv og engasjement, og LLP er glad for at de fylkeskommunale institusjonene viser interesse for å bidra i arbeidet videre.

*Område nummer fire* er arkivstudiet ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA), med fokus på arkivformidling. Dette har blitt en realitet etter initiativ fra LLP. Etter flere år med engasjement fra LLP og Forsknings- og utdanningsutvalget for å få arkivformidling som eget studium ved norske studieinstitusjoner, har dette arbeidet endelig blitt kronet med hell. Høsten 2011 startet studiet i arkivformidling ved HiOA.

Den *femte* store saken som må trekkes fram, er fokus på en Stortingsmelding om arkiv. LLP har meldt dette behovet i flere år, ikke minst i flere møter med stortingets Kultur- og familiekomite. I 2011 var LLP blant annet aktiv på innspillskonferanse i regi av Norsk kulturråd. LLP samarbeider med Norsk Arkivråd og KS-arkivgruppe om å påvirke stortingsmeldingen.

Det sittende LLP-styret vil ellers trekke fram styrets arbeid for å styrke fagseksjonene. Vi har vært med på å arrangere Det 5. Norske arkivmøtet, og er med i planleggingen av Det 6. Norske arkivmøtet.

Høsten 2010 og 2011 arrangerte LLP seminar om arkivarbeid ved museene. I tillegg arrangerte LLP privatarkivseminar i Bergen høsten 2011. LLP har som målsetning å kunne gjøre dette til faste begivenheter.

Ellers er LLP fornøyd med at vi har fått til et forskningsseminar i samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA), i tillegg til samarbeid med organisasjonen Norsk Arkivråd og KS-arkivgruppe. Det sittende LLP-styret ser politisk og faglig samarbeid som kilder til styrke og utvikling!



Fra LLPs landsmøte i 2011. Karin Gjelsten på første rad sammen med Torleif Lind



LLPs sekretær, Inger Lene Nytingnes skriver referat fra landsmøtediskusjonene i 2011.

